

Matsikkerhet og ernæring

Vårt arbeid

- ✦ [Matsikkerhet og ernæring](#)
- ✦ [Klimatilpasning og klimarobusthet](#)
- ✦ [Biologisk mangfold i landbruket](#)
- ✦ [Forvaltning av naturressurser](#)
- ✦ [Grønne kreditter og spare- og lånegrupper](#)
- ✦ [Kvinneres rettigheter og likestilling](#)
- ✦ [Styrking av sivilsamfunn](#)

Familie i Malawi viser fram matvarer. Foto: Julie Lunde Lillesæter, Differ Media

2.4 milliarder mennesker uten matsikkerhet

FNs 2. bærekraftsmål er å «utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk». Ifølge FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) er det 2.4 milliarder mennesker som lever med moderat eller alvorlig matusikkerhet i verden i dag, tilsvarende omtrent 29.5% av jordas befolkning. Omtrent 735 millioner mennesker lever i kronisk sult, noe som er 122 millioner flere enn før Covid-19 pandemien (FAO, IFAD, UNICEF, WFP og WHO, s. xvi).

Definisjonen på matsikkerhet er at alle mennesker til enhver tid har fysisk, sosial og økonomisk tilgang på tilstrekkelig, trygg og næringsrik mat. Det innebærer et kosthold som tilfredsstillende ernæringsmessige behov for et aktivt og sunt liv. Basert på denne definisjonen er det fire sentrale dimensjoner som må være ivarettatt: tilgjengelighet, tilgang, utnyttelse av maten, samt stabilitet (FAO, IFAD, UNICEF, WFP og WHO, s. 246).

Det er altså ikke nok at det produseres nok mat i verden. Den må også være tilgjengelig for alle mennesker, den må være næringsrik og den må være stabilt tilgjengelig til enhver tid. Bærekraftsmål 2.1 utfordrer verdenssamfunnet til å sikre alle mennesker, særlig fattige og mennesker i utsatte situasjoner, tilgang til nok og trygg mat hele året. Dessverre var det 3.1 milliarder mennesker som ikke hadde råd til et næringsrikt kosthold i 2021 (FAO, IFAD, UNICEF, WFP og WHO, s. xvi).

Det er flere årsaker til at så mange mennesker er feil- eller underernært. Krig og konflikt, fattigdom, sykdommer, skjeve handelsstrukturer og klimaendringer er noen sentrale drivere. Paradoksalt nok er det mennesker i landbruket – de som produserer mat – som er mest utsatt for sult.

Moderat og alvorlig matusikkerhet	Kronisk sult
Begrepet <i>moderat matusikkerhet</i> brukes når mennesker har vært tvunget til å redusere kvaliteten og/eller konsumet av mat i perioder av året. Ved <i>alvorlig matusikkerhet</i> har en gått tom for mat og i verste fall gått flere dager uten å spise.	Kronisk sult, eller underernæring som det ofte omtales som, er en smertefull fysisk tilstand forårsaket av et mangelfullt matinntak over tid.

En bonde viser fram ulike matplanter i Malawi. Foto: Julie Lunde Lillesæter, Differ Media

Veien mot null sult

Sult og underernæring fører til sykdom og død. Det hindrer barns utvikling og gjør det vanskeligere å lære på skolen. Det blir vanskeligere for voksne å jobbe og ta vare på familiene sine når de ikke har tilgang til nok mat, samtidig som det hindrer økonomisk utvikling. Retten til mat er en grunnleggende menneskerettighet. Det står beskrevet i FNs menneskerettighetserklæring fra 1948, senere også i FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Det innebærer at myndigheter skal legge til rette for at enkeltpersoner og deres husholdninger har nok og trygg mat. Statene som har signert konvensjonen har forpliktet seg til å respektere, beskytte og til å innfri retten til mat.

For å redusere sult og underernæring er vi nødt til å investere i småskala landbruk. Verdensbanken er blant de mange aktørene som peker på landbruket som den mest effektive måten å bekjempe sult og fattigdom på. Ifølge Verdensbanken er vekst i landbrukssektoren mer enn dobbelt så effektivt for å redusere fattigdom som vekst i andre sektorer (Verdensbanken, 2015, s. 7). Dette gjelder ikke bare for å skape utvikling over tid, men også i krisesituasjoner: FAO viser til at det er vesentlig mer kostnadseffektivt og virkningsfullt å støtte bønder matproduksjon i stedet for å dele ut mat (FAO, 2023).

En bonde i åkeren sin i Etiopia. Foto: Addis Aemero

Den omfattende studien Ceres2030, publisert i 2020, samlet de mest lovende løsningene for å utrydde sult innen 2030. Forskerne har kommet med ti hovedanbefalinger om hva slags tiltak som fungerer, og en konklusjon om at det i perioden fram til 2030 trengs 33 milliarder dollar i året i økt finansiering (Ceres2030, 2020, s. 2). Selv om dette er mye penger, brukte verden til sammenligning 2 240 milliarder dollar på militære investeringer i 2022 alene (SIPRI, 2023). Ceres2030 anbefaler en rekke konkrete tiltak for hvordan pengene kan brukes best. Det inkluderer blant annet å legge til rette for organisering av bønder, investere i yrkesopplæringsprogrammer for unge på landsbygda, oppskalere sosiale beskyttelsesprogrammer, investere i rådgivingstjenester, og fremme klimarobuste plantesorter, for å nevne noe.

Bønder må ikke bare kunne dyrke klimarobuste plantesorter. De må også være i stand til å få transportert og selge avlingene sine til en anstendig pris. Myndigheter må kombinere investeringer i jordbruk med sosiale beskyttelsesprogrammer, for å sikre at folk har inntekt og tilgang til mat også i vanskelige tider. Og relevante departementer må samarbeide tettere: landbruk og miljø, helse og utdanning, økonomi og utviklingssamarbeid.

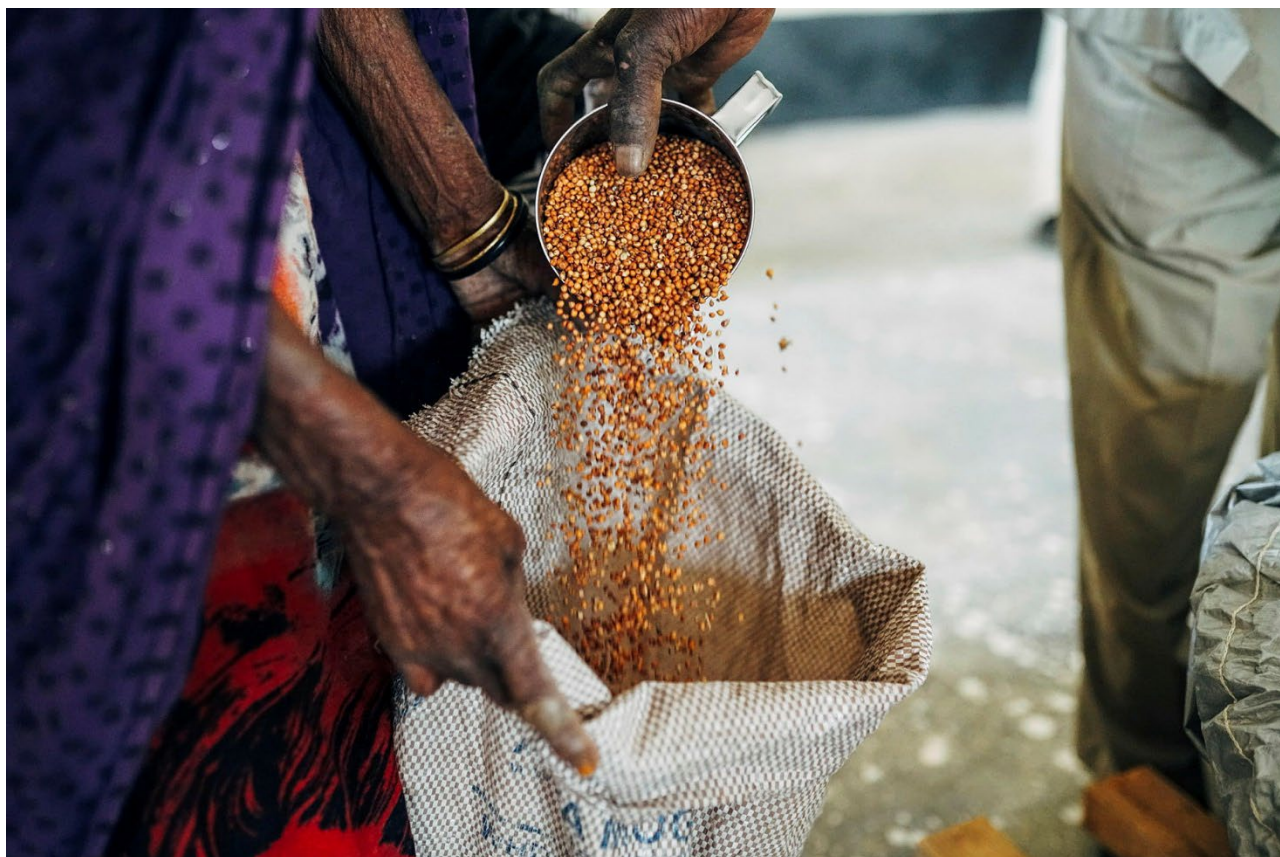
Fôring av grisunge i Nepal. Foto: Harald Herland

Utviklingsfondets arbeid med matsikkerhet og ernæring

Reduksjon av sult og forbedret ernæring er i kjernen av Utviklingsfondet sitt arbeid. Våre aktiviteter er også i stor grad i tråd med tiltakene Ceres2030 anbefaler, og er en måte vi har jobbet på helt siden vår opprinnelse. Noen eksempler på aktiviteter som blir gjennomført i samarbeid med lokale partnere er:

En mangfoldig matproduksjon: Ved å dyrke flere matplanter og ulike sorter av de viktigste vekstene kan matproduksjonen økes. Dette kan gjøres gjennom samplanting, kjøkkenhager eller tunneldyrking. I tillegg til å redusere sårbarheten ved avlingstap, kan dette også redusere behovet for innsatsmidler da ulike planter kan tilføre næring til andre planter. En mer mangfoldig matproduksjon er også viktig for et mer variert kosthold.

Innsatsmidler og teknologi til matproduksjon: Matproduksjon er avhengig av innsatsmidler. Utviklingsfondet bidrar med tilgang til såfrø, og med å installere vanningsystemer, investere i husdyrhold m.m. Innsatsmidler alene er ikke nok – derfor følger vi også opp med opplæring og rådgivning for å sikre at forbedringene er varige.

Såfrø gis ut i Somalia. Foto: Kristoffer Nyborg

Opplæring, bevisstgjøring og kunnskapsdeling: Et tiltak for bedre ernæring og matsikkerhet er å spre kunnskap. Dette gjøres blant annet gjennom kurs i ernæring, hygiene, omsorgspraksis for barn, dyrehelse og -produksjon og matlaging. En del av dette arbeidet er også å inkludere lokale lederpersoner og religiøse ledere i bevisstgjøringsprogrammer. Vi støtter også rådgivere som bistår lokale bønder med veiledning rundt jordbruksteknikker og markedstilgang.

Frøbanker: Sikker og stabil tilgang til såfrø er viktig for matsikkerheten. Utviklingsfondet støtter oppstart og drift av frøbanker hvor bøndene kan både lagre og låne såfrø i tilfelle avlinger slår feil. I frøbankene kan bøndene også oppbevare samlinger av ulike lokale og tradisjonelle sorter.

Klimatilpasning: Utviklingsfondet har i samarbeid med lokale partnere utviklet metoder for klimatilpasning i lokalsamfunnene vi jobber i. En klimatilpasset landsby gjør det lettere å drive landbruk under ulike forhold. Med mer robust matproduksjon blir det gjerne mer næringsrik mat til familien og overskuddet kan selges på det lokale markedet. Økt inntekt øker også sannsynligheten for bedret matsikkerhet og ernæring.

Vil du støtte Utviklingsfondets arbeid?

- ✦ [Her kan du lese om hvordan du kan engasjere deg i vårt arbeid mot sult og urettferdighet](#)

Kilder:

Ceres2030. (2020). Sustainable Solutions to End Hunger. Summary Report. Hentet fra: https://ceres2030.iisd.org/wp-content/uploads/2021/03/ceres2030_en-summary-report.pdf

FAO. (2023). Importance of investing in agriculture in emergency contexts. Briefing note. Roma. <https://doi.org/10.4060/cc4892en>

FAO, IFAD, UNICEF, WFP og WHO. (2023). The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. Urbanization, agrifood systems transformation and healthy diets across the rural–urban continuum. Roma. <https://doi.org/10.4060/cc3017en>

SIPRI. (2023). *World military expenditure reaches new record high as European spending surges*. Hentet fra: <https://www.sipri.org/media/press-release/2023/world-military-expenditure-reaches-new-record-high-european-spending-surges>

Verdensbanken. (2015). Ending Poverty and Hunger by 2030. An Agenda for the Global Food System. Hentet fra: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/700061468334490682/pdf/95768-REVISED-WP-PUBLIC-Box391467B-Ending-Poverty-and-Hunger-by-2030-FINAL.pdf>